

Etika a „událostnost“

Podle Aristotela nenáleží problémy etiky do žádné z disciplin teoretické filosofie, tedy do „první filosofie“; dá se předpokládat, že to byl ještě zbývající vliv eleatismu, jímž bylo „to první“ (*arché*, event. *archai*) zbaveno „oživenosti“. Tam, kde není život (a dokonce ani aktivní pohyb), nemůže být a není možné ani napětí mezi tím, co „má být!“ a co „nemá být!“. Filosofie (což byla původně zároveň věda = vědění, *epistémé*) nejprve přestala skutečností (pravou, opravdovou skutečností) chápat jako pohyblivou a proměnlivou, pak i jako oživenou (vitální), a posléze jako to, co „má být“, tedy jako „morální“. A právě v tom je třeba vše revidovat: skutečné se může stávat skutečným jenom tak, že se dokáže vztáhnout ke svému „okolí“ (tj. reagovat na ně), ale zároveň že se vůči svému „okolí“ vymezí, ohraničí, tj. že se individualizuje. Představa (myšlenka) nějakých základních prvků, které jsou pevné a neměnné, zatímco vše další je na nich založeno a z nich odvozeno, je mylná. Už atomisté museli do svého plánu zavést jak možnost pohybu (prázdno), tak jeho zdroj (pád shora dolů), ale trvali na pevnosti a neměnnosti „atomů“. (Ale odkud se bere to prázdno, a odkud se bere to padání? Jak může padání, tj. změna, vzniknout z neměnnosti? A jak může „prázdno“ vzniknout z atomů, které jsou „plné“?) Jakmile předpoklad takové neměnnosti opustíme, musíme se tázat, jak takové eventuelní (pohyblivé, proměnlivé, ale „trvajících“) „atomy“ udrží samy sebe v jakémisi (byť dočasném) „trvání“: jde totiž o dějící se atomy-události, které musí zachovávat nějaký vnitřní „řád“, aby dospěly od svého počátku ke svému konci. Už to znamená, že musí své reakce na „okolí“ nějak skloubit se zachováním vlastní totožnosti, aby tak mohly dospět „svým vlastním“ postupem ke „svému vlastnímu“ konci. Jakmile začneme místo o neměnných atomech uvažovat o dějících se událostech, které ovšem mají svůj počátek i svůj konec, otvírá se teprve celá problematika „chování“ události jakožto subjektu, a tudíž i problematika vztahu mezi tím, co ještě není, ale má být, a tím, co už není, ale co je stále ještě vlastní minulostí (bylostí) dějící se události.

(Písek, 110606-1.)